

Taimestiku ülevaade ja kevadised ning suvised linnuvaatlused.

P. Vissaku poolt 2009. a kevadel ja suvel tehtud välitööde põhjal koostatud taimestiku ülevaade.

Taimestiku ülevaade

Täiksi poolsaar on varasematel aastakümnetel olnud kuiv kadakatega karjamaa, umbes 40-50% ulatuses tõenäoliselt loopealne, ülejäänud osas aruniit, rannaniit, soostunud rannaniit, klibu- ja veeristikuranna avatud rannakooslus, kadastik ja nitrofiilne kõrgrohustu. Viimased 30-40 aastat on aga kasutus katkenud ning alles viimasel kümnendil on kujunenud tihedasse kadakametsa raiutud sisse läbipääsuteid ja häilusid, et tekitada pooleldi avatud maastikumosaiki. Avatud aladel on hakanud taastuma kuivade loodude ja aruniitude taimkate, mis hoonete ja teede ümbruses on tugeva ruderaaltaimkatte lisandiga. Avatud aladel leidub loo- ja aruniitusid ning rannaniitusid.

Loodusdirektiivi elupaigatüübid:

Laiad madalad abajad ja lahed (1160*)

Levinud praktiliselt kõikides kinnistuga piirnevates ja kinnistul esinevates veekogudes. Põhja katab muda või liiv, vesi on suveperioodil soe, talvel aga võib jääkate ulatuda põhjani.

Taimed: meriheinad (*Zostera* spp.), harilik heinmuda (*Ruppia maritima*), penikeeled (*Potamogeton* spp.), bentilised vetikad. Veesiseste taimede kooslused ääristatud roostikukooslustega (pilliroog, meri-mugulkõrkjas) või rannikukooslustega.

Loomad: bentiliste selgrootute loomade kooslused.

Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsiooni järgi on tegemist madalvee ning pehme merepõhja kasvukohatüüpidega ja taimekooslusteks on pillirookooslus (*Phragmitetum australis*), meri-mugulkõrkja kooslus (*Bolboschoenetum maritimi*), kamm-penikeele kooslus (*Potamogetonetum pectinati*) ja kareda määndvetika kooslus (*Charetum asperae*). Madalvee kasvukohatüüpides kaasnevad meri-mugulkõrkjaga ka hanehein ja penikeeled.

Püsi-rohttaimestuga kivirannad (1220)

Lisaks kliburandade kõrgemale ja jämedamast materjalist osale kuuluvad siia ka moreenrannikud. Kui ranniku kallakus on suhteliselt väike, toimub murrutumine tormilainetusega paguveerannal. Moreenrannikule on tavaliselt omane ka rohke rändrahnude esinemine, mis samuti seletub nende väljapesemisega moreenist. Rändrahnude kuhjumist põhjustab osaliselt ka merejää (Orviku, 1965). Vaste taimekoosluste süsteemi järgi - saliinse rannaniidu kasvukohatüüp:

2. Hariliku orasheina kooslus (*Elymusetum repentis*).

Tüüpilised liigid:

harilik orashein (*Elymus repens*)

hanijalg (*Potentilla anserina*)

roomav maran (*Potentilla reptans*)

põldohakas (*Cirsium arvense*)

kärnoblikas (*Rumex crispus*)

pajuvaak (*Inula salicina*).

- Roog-aruheina kooslus (*Festucetum arundinaceae*).

Tüüpilised liigid:

roog-aruhein (*Festuca arundinacea*)

punane aruhein (*Festuca rubra*)
valge kastehein (*Agrostis stolonifera*)
hanijalg (*Potentilla anserina*)
harilik orashein (*Elymus repens*).

Läänemere kesk- ja põhjaosa rannaniidud (1630*)

Madalakasvuline geolitoraali rannaniit. Riiimveelise mere tõttu on mulla soolsus väike, kohati avaldab koosluste dünaamikale mõju maakerge. Olid kasutusel heina- või karjamaana, mis on taganud madala taimkatte. Kasvukohatüüp on suhteliselt liigirikas ning sobib pesitsuspaigaks kurvitsalistele.

Põhimõtteliselt esineb vöönditena, kuid vastavalt ebaühtlasele pinnamoele on vööndid esindatud pigem mosaiigilaikudena, samuti on tänu ohtrale nitrofiilsele mereheitele läbi enamiku vööndite korduvad suurekasvulised dominantliigid ning vööndite piirid on paiguti ebaselged.

Eesti taimkatte kasvukohatüüpide järgi on tegemist saliinse ja suprasaliinse rannaniidu kasvukohatüübiga ning levinumad kooslused Täiksi poolsaare rannaniitudel on:

- Soomusalsi kooslus (*Eleocharetum uniglumis*); savikal ranniku-gleimullal, sageli mereveest üleujutatav.

Tüüpilised liigid:

soomusalss (*Eleocharis uniglumis*)
rand-õisluht (*Triglochin maritimum*)
rand-teeleht (*Plantago maritima*)
rannikas (*Glaux maritima*)
valge kastehein (*Agrostis stolonifera*)
pilliroog (*Phragmites communis*).

Sageli sulandub järgmise kooslusega, mis esineb fragmentidena:

- randastri – rand-õisluha kooslus (*Astero-Triglochinatum maritimi*)

Tüüpilised liigid:

randaster (*Aster tripolium*)
rand-õisluht (*Triglochin maritimum*)
rannikas (*Glaux maritima*)
rand-teeleht (*Plantago maritima*)
randkamaras (*Odontites verna* subsp. *litoralis*)
tõmmu soonerohi (*Blysmus rufus*).

Kohati esineb ulatuslike fragmentidena, ent mitte tervikliku vööndina:

- rannika – tuderloa kooslus (*Junco-Glaucetum*); rähksel saviliivasel või liivsavisel ranniku-gleimullal (AsG), aeg-ajalt üleujutatav.

Tüüpilised liigid:

rannikas (*Glaux maritima*)
tuderluga (*Juncus gerardii*)
valge kastehein (*Agrostis stolonifera*)
punane aruhein (*Festuca rubra*)
rand-teeleht (*Plantago maritima*)
rand-õisluht (*Triglochin maritimum*)
tõmmu soonerohi (*Blysmus rufus*)
hanijalg (*Potentilla anserina*).

Põhjamaised lood ja eelkambriumi karbonaatsed silekaljud (6280*)

Peamised taimekooslused päris-rannikuniitudest sisemaa pool, rannajoonest kaugemal ja merepinnast kõrgemal paiknevas suprasaliinse rannikuniidu kasvukohatüübis, ranniku-

gleimuldadel on punase aruheina kooslus (*Festucetum rubrae*), roog-aruheina kooslus (*Festucetum arundinaceae*), kõrge raikaeriku kooslus (*Arrhenatheretum elatii*), laiguti lisandub ka sinihelmikat, kuid ei moodustu tavaline kaltsifiilne sinihelmika – asparherne kooslus. Nimetatud kooslused ei ole selgelt välja kujunenud piiridega, kuna suurem osa sellest territooriumist on olnud kaetud kadastikuga ja viimastel aastakümnetel fragmentidena säilinud endised rannikukooslused on pärast kadastiku osalist raadamist hakanud taastuma, laiendades piire, konkureerides ruumi pärast ja moodustanud sel viisil äärmiselt dünaamilise koosluste mosaiigi.

Enimlevinud liikidest tuleks nimetada järgmisi:

punane aruhein (*Festuca rubra*)
rand-õisluht (*Triglochin maritimum*)
rannikas (*Glaux maritima*)
tuderluga (*Juncus gerardii*)
suur robirohi (*Rhinanthus angustifolius*)
kibe tulikas (*Ranunculus acris*)
harilik hiirehernes (*Vicia cracca*)
roog-aruhein (*Festuca arundinacea*)
punane aruhein (*Festuca rubra*)
valge kastehein (*Agrostis stolonifera*)
hanijalg (*Potentilla anserina*)
harilik orashein (*Elymus repens*)
kõrge raikaerik (*Arrhenatherum elatius*)
hobumadar (*Galium verum*)
odalehine tihashhein (*Scutellaria hastifolia*)
randmalts (*Atriplex litoralis*)
lubikas (*Sesleria caerulea*)
vesihaljas tarn (*Carex flacca*)
pajuvaak (*Inula salicina*)
sinihelmikas (*Molinia caerulea*)

Fragmentidena esineb abajat ümbritseva lageda niidu madalamates lohkudes ka sinihelmika - lubika kooslus (*Seslerio-Molinetum*). Seal seisab ülavesi pikemat aega gleistunud mullal. Tähtsamad liigid on laiguti sinihelmikas (*Molinia caerulea*), lubikas (*Sesleria caerulea*), hirsstarn (*Carex panicea*), harilik tarn (*Carex nigra*), vesihaljas tarn (*Carex flacca*), pajuvaak (*Inula salicina*), märjemats lohkudes parkhein (*Lycopus europaeus*).

Hariliku kadaka (*Juniperus communis*) kooslused nõmmedel või karbonaatse mullaga rohumaaadel (5130)

Poolsaare keskosa on viimaste aastakümnete jooksul muutunud lauskadastikuks, millesse on uuesti sisse raiutud häilusid ja läbipääsuteid, kus on kujunenud taas loopealsete ja kuivade karbonaatsete niitude mosaiikne (sekundaarne) vegetatsioon. Puurinne on hõre, põõsarindes valitseb harilik kadakas (*Juniperus communis*), vähesel määral leidub harilikku pihlakat (*Sorbus aucuparia*), harilikku kuslapuud (*Lonicera xylosteum*), harilikku paakspuud (*Frangula alnus*) ja saart (*Fraxinus excelsior*). Alustaimestik on väga juhuslik ja minimaalne, kuivõrd kadastik on suures osas äärmiselt tihe ja metsailmeline.

Poolsaare keskel asuvat lompi ümbritseb roostik, kus domineerib harilik pilliroog, paiguti lisandub ka juhuslikke makrofüüte ja tarnu.

Rannikul esineb ebauhtlase vööndina ka nitrofiilne adru- ja puhnavallide taimkate, kus esineb soolikaarohu, mitmeid maltsaliike, harilikku metsvitsa, hanijalga, meripuju, käokannust jt.

Kevadised ja suvised linnuvaatlused vaatlused.

2009. aasta kevadel ja suvel P. Vissaku poolt läbi viidud vaatluste tulemusel täheldati Tääkse poolsaarel järgnevate linnuliikide esinemine.

12 aprilli vaatlus

valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*) 22
rääkspart (*Anas strepera*) 5
sinikael-part (*Anas platyrhynchos*) 2
merisk (*Haematopus ostralegus*) 1
sõtkas (*Bucephala clangula*) 35
punapea-vart (*Aythya ferina*) 26
viupart (*Anas penelope*) 200
randtiir (*Sterna paradisea*) 2
jääkoskel (*Mergus merganser*) 4
väikeluik (*Cygnus columbarius*) 16
laululuik (*Cygnus bewickii*) 12
punajalg-tilder (*Tringa hypoleuca*) 2
sookurg (*Grus grus*) 2 – kinnistul idaosas toitumas
merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) 1 – toitumas kinnistul tiigi ääres NB!
Vainurästas (*Turdus iliacus*) 1
väike-lehelind (*Phylloscopus collybita*) 1
kivitäks (*Oenanthe oenanthe*) 1
metsvint (*Fringilla coelebs*) 1

30. juuni vaatlus

sinikael-part (*Anas platyrhynchos*) 4 (2 paari)
tuttvart (*Aythya fuligula*) 180
sõtkas (*Bucephala clangula*) 50
punapea-vart (*Aythya ferina*) 8 möödalenul
randtiir (*Sterna paradisea*) 10 (5 paari)
kalakajakas (*Larus canus*) 6 (3 paari)
hallhaigur (*Ardea cinerea*) 18 (koloonia toitumas)
sookurg (*Grus grus*) 2 - toitumas kinnistu idaosas abaja ääres
hõbekajakas (*Larus argentatus*) 2 (1 paar)
merisk (*Haematopus ostralegus*) 3
punajalg-tilder (*Tringa hypoleuca*) 6
tuttpütt (*Podiceps cristatus*) 4
kühmnokk-luik (*Cygnus olor*) 4 (1 paar, 2 is tõenäoliselt mittepesitsevad)
kormoran (*Phalacrocorax carbo*) 16 ülelennul
mutsaba-vigle (*Limosa limosa*) 1
musträstas (*Turdus merula*) 2
hallrästas (*Turdus pilaris*) 3
kivitäks (*Oenanthe oenanthe*) 4
karmiinleevike (*Carpodacus erythrinus*) 1

salu-lehelind (*Phylloscopus trochilus*) 1
metskiur (*Anthus trivialis*) 2
väike-põõsalind (*Sylvia curruca*) 3 laulvat is
talvike (*Emberiza citrinella*) 1 paar
kuldnokk (*Sturnus vulgaris*) 40 (salk toitumas)
linavästri (*Motacilla alba*) 2 paari
roo-loorkull (*Circus aeruginosus*) 1 rannikul möödalennul

Oluline tähelepanek on see, et Täikse poolsaarest läänes, kõnesolevast abajast põhja pool madalas rannikumeres on nii kevadel kui ka suvel hulgaliselt rändepeatusel, toitumas või sulgimas olevaid linde.

Juhuslike varasemate välimärkmete põhjal võib nimetada mõningaid liike, keda on kohatud poolsaare ja selle lähiümbruse puistus ja põõsastikes:

punaselg-õgija (*Lanius collurio*) - LK III kategooria
pruunselg-põõsalind (*Sylvia communis*)
vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*) LK III kat
väänkael (*Jynx torquilla*) LK III kat
vainurästas (*Turdus iliacus*)
salu-lehelind (*Phylloscopus trochilus*)
väike-lehelind (*Phylloscopus collybita*)
ööbik (*Luscinia luscinia*)
käosulane (*Hippolais icterina*)